

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI ELÄINTEN KULJETUKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA (HE 25/2021 VP)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt maa- ja metsätalousministeriöltä vastinetta valiokunnalle annettuihin asiantuntijalausuntoihin. Lausunnon valiokunnalle ovat antaneet Animalia ry, Elintarvikealan kuljetusyrittäjät ry, Eläinsuojeluasiamies, Suomen Turkiseläinten Kasvattajain liitto ry (Fifur), Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, Lapin ammattikorkeakoulu, Eläinten hyvinvointikeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, oikeusministeriö, Paliskuntain yhdistys, Ruokavirasto, Suomen Siipikarjaliitto ry, Suomen Koirankasvattajat-SuKoKa ry, Suomen Eläinlääkäriliitto, Tulli, Suomen Kennelliitto r.y. ja Saamelaiskäräjät.

Maa- ja metsätalousministeriö esittää vastineena seuraavan.

Muu kuin kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuva kuljetus (4 §:n 9 kohta)

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK on todennut lausunnossaan, että se ei ole kannattanut ehdotettua lisäystä määritelmiin aikaisemmassa lausunnossaan, koska näkee, että sillä ei edelleenkään selvennetä toivotulla tavalla kaupallisten ja ei-kaupallisten eläinkuljetusten tulkintaa. Juuri tämä rajanveto ei-kaupallisen ja kaupallisen kuljetuksen välillä on ollut tulkinnanvaraista. MTK näkee, että tässä on riski tuottajan hallinnollisen taakan lisääntymiselle mm. eläinkuljetuspätevyyden ja -lupien osalta. MTK on esittänyt kyseiseen kohtaan lauseen lopun poistamista:

- *muulla kuin kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvalla kuljetuksella eläinten kuljetusta, johon ei liity rahan, tavaroiden tai palvelujen välitöntä vaihdantaa ja jonka tavoitteena ei ole välittömästi tai välillisesti taloudellinen voitto.*

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain liitto ry:n lausunnossa on katsottu, että saman tilan eri yksiköiden välillä tehtävien turkiseläinkuljetusten sekä muiden alle 50 km mittaisten kuljetusten tulisi olla jatkossakin pääosin rajattuna eläinkuljetusasetuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Suomen Koirankasvattajat-SuKoKa ry:n lausunnossa on todettu, että koirien osalta rajaa ammatimaiseen kuljetukseen ei ole syytä tiukentaa.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että kaupallisen ja ei-kaupallisen kuljetuksen rajapintaa joudutaan tällä hetkellä arviomaan yksinomaan eläinkuljetusasetuksen asiaa koskevien säännösten perusteella.

Eläinkuljetusasetuksen 1 artiklan 5 kohdan mukaan asetusta **ei sovelleta sellaiseen eläinkuljetukseen, joka ei tapahdu kaupallisen toiminnan yhteydessä**, eikä sellaiseen eläinkuljetukseen, joka tapahtuu eläinlääkärin ohjeiden mukaisesti suoraan eläinlääkärin vastaanotolle, hoitopaikalle tai klinikalle tai sieltä pois. Lisäksi asetusta sovelletaan vain rajoitetusti eläinten kuljetuksiin, joita kasvattajat suorittavat omilla maatalousajoneuvoillaan tai kuljetusvälineillään, kun maantieteelliset olosuhteet vaativat tiettyjen eläintyyppien kuljetusta siirtolaiduntamista varten ja sellaisiin kasvattajien omilla kuljetusvälineillään suorittamiin omien eläintensä kuljetuksiin, joiden pituus kasvattajan tilalta on alle 50 kilometriä (1 artiklan 2 kohta).

Eläinkuljetusasetuksen johdanto-osan 12 kohdan mukaan: **”Kaupallisella kuljetuksella ei tarkoiteta yksinomaan kuljetuksia, joihin liittyy rahan, tavaroiden tai palvelujen välitöntä vaihdantaa. Kaupallisiksi kuljetuksiksi luetaan erityisesti myös kuljetukset, joihin liittyy tai joiden tavoitteena on välittömästi tai välillisesti taloudellinen voitto”**.

Kansallisella lailla ei voida säätää EU-asetuksen soveltamisalasta eikä sitä ole esityksessä ehdotettu. Eläinkuljetuslain ja –asetuksen soveltamisessa on kuitenkin noussut esiin, että soveltamisen selkeyttämiseksi lakiin olisi tarpeen saada säännös erilaisten eläinkuljetusten määrittelemiseksi. Säännös vähentäisi eri viranomaisten erilaisia tulkintoja soveltamisaloista. Lakiin nyt ehdotettu määritelmäsäännös on eläinkuljetusasetuksen johdanto-osan 12 kohdan vastakohta. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että säännös selkeyttää eläinten kuljetusta koskevan lainsäädännön soveltamista. Kyse on kuitenkin varsin monisyisestä asiasta, joten Ruokaviraston ohjeistusta tulaisiin myös jatkossa tarvitsemaan soveltamisen ohjaamiseksi. Ohjeistus voitaisiin kuitenkin eläinkuljetusasetuksen sijasta perustaa lain säännökseen. Ministeriö korostaa sitä, että ehdotetulla määritelmällä ei muuteta nykyistä tilannetta aineellisesti millään tavalla. Myös eläinkuljetusasetuksen 1 artiklan 2 kohtaa sovelletaan edelleen sellaisenaan. Tätä seikkaa on korostettu myös hallituksen esityksen säännös-kohtaisissa perusteluissa.

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousministeriö puoltaa säännöksen säilyttämistä hallituksen esityksessä ehdotetussa muodossa.

Eläinkuljetusasetuksessa edellytetyn koulutuksen ja kokeen järjestäjä (21 a §)

Suomen Siipikarjaliiton lausunnon mukaan liitto on järjestänyt vuosittain 2–4 eläinkuljetuskoulutusta joustavasti alan yritysten tarpeiden mukaan. Joskus koulutukseen on osallistunut vain yksi henkilö, jolla on ollut tarve saada nimenomaan siipikarjakuljettajan pätevyys. Koulutus on voitu järjestää nopeastikin, mikäli on ollut akuutti tarve saada koulutus suoritettua esimerkiksi sairaslomasijaisuutta tekeväälle kuljettajalle. Nykyinen käytäntö, jossa alan neuvontajärjestö järjestää erikoisosaamista vaativat koulutukset, on ollut kustannustehokas, korkeatasoinen ja kaikkien osapuolten kannalta toimiva käytäntö. Siipikarjaliitto ei kannata koulutusmahdollisuuden rajaamista pelkästään oppilaitosten tehtäväksi, sillä se ei liiton mukaan takaa laadukasta erikoiskoulutusta siipikarjan kuljettajille.

Saamelaiskäräjät on esittänyt, että 21 a §:ään lisättäisiin myös ”poro”.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että lakiehdotuksen 21 a §:ssä rajattaisiin koulutus ja pätevyystodistuksen edellyttämän kokeen järjestäminen oppilaitoksille sellaisten eläinkuljetusasetuksessa tarkoitettujen eläinlajien osalta, joiden kuljetus edellyttää erityistä pätevyystodistusta. Eläinkuljetusasetuksen liitteen IV 1 kohdan mukaan asetuksen 6 artiklan 5 kohdassa ja 17 artiklan 1 kohdassa

tarkoitetuilta kuljettajilta ja hoitajilta edellytetään, että he ovat saattaneet menestyksekkäästi päätökseen liitteen 2 kohdassa tarkoitetun koulutuksen ja ovat läpäisseet sitä tarkoittavan kokeen. Pykälä koskisi tämän mukaisesti eläinkuljetusasetuksen soveltamisalaan kuuluvien hevos-, nauta-, lammas-, vuohi- ja sikaeläinten sekä siipikarjan kuljetusten (joihin ei sovelleta 1 artiklan 2 kohtaa) kuljettajien ja hoitajien pätevyyttä. Muiden eläinlajien osalta koulutuksen antamista ei rajattaisi yksinomaan oppilaitoksille.

Eläinkuljetusasetus edellyttää siis siipikarjan kuljettajilta ja kuljetukseen osallistuvilta eläintenhoitajilta pätevyydestä, jonka saaminen edellyttää sekä koulutukseen osallistumista että hyväksytyn kokeen suorittamista. Koulutuksen rajaaminen oppilaitosten tehtäväksi lisäisi koulutuksen riippumattomuutta ja varmistaisi koulutuksen laadun ottaen huomioon eläinkuljetusasetuksen sisältämät paikotellen monimutkaisetkin tekniset ja hallinnolliset yksityiskohdat. Nykyisellään kokeita on järjestänyt pääsääntöisesti Ruokavirasto. Koulutuksen ja kokeen yhdistämisen yhdeksi kokonaisuudeksi oppilaitoksissa voidaan katsoa myös parantavan osaamista. Menettely ei kuitenkaan sulkisi pois oppilaitosten ja elinkeinon yhteistyötä koulutusta järjestettäessä.

Eläinkuljetusasetus edellyttää porojen kuljettajilta ja kuljetukseen osallistuvilta eläintenhoitajilta ainoastaan koulutukseen osallistumista, mutta ei kokeen hyväksyttyä suorittamista. Esityksessä on pidetty tärkeänä koulutuksen rajaamista oppilaitosten tehtäväksi erityisesti niiden eläinten kohdalla, joiden kuljetuksessa edellytetään sekä koulutukseen osallistumista että kokeen suorittamista. Koulutusta on toki mahdollista järjestää jatkossa oppilaitoksissa myös porojen kuljetuksen osalta.

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousministeriö ei puolla säännöksen muuttamista.

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen (33 §)

Oikeusministeriö on todennut lausunnossaan, että esityksen 33 §:ssä säädettäisiin salassapidettävien tietojen luovuttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, valtuutetulle tarkastajalle ja Verohallinnolle niiden laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Luovutettavat tiedot ovat aiempaan verrattuna asianmukaisemmin sidottu välttämättömyysvaatimukseen, mutta sääntely jää tästä huolimatta väljäksi. Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (ks. esim. (ks. esim. PeVL 4/2017 vp, PeVL 71/2014 vp, s. 3/I, PeVL 62/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 59/2010 vp, s. 4/I). Tietojen käyttötarkoitus on sidottu vastaanottavien viranomaisten laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseen, joka on hyvin väljä määritelmä.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa aluksi, että lakiehdotuksen 30 §:ssä säädettäisiin valvontaviranomaisten ja valtuutetun tarkastajan tiedonsaantioikeudesta salassapitosäännösten estämättä. Lakiehdotuksen nyt puheena oleva 33 §:n 2 kohta, joka koskee niin ikään salassapidettävien tietojen luovuttamista valvontaviranomaisille ja valtuutetulle tarkastajalle, on asiallisesti päällekkäinen säännös tiedonsaantioikeutta koskevan säännöksen kanssa. Valvontaviranomaista ja valtuutettua tarkastajaa koskevat maininnat voitaisiinkin tämän vuoksi poistaa salassapidettävien tietojen luovuttamista koskevasta säännöksestä. Ministeriö pitää kuitenkin erittäin tärkeänä, että tietoja voitaisiin luovuttaa Verohallinnolle. Tämä vahvistaisi osaltaan viranomaisten toimintamahdollisuuksia esimerkiksi epäeettistä pentutehtailua vastaan.

Ministeriö toteaa, että myös ruokahallinnon tietovarantoa koskevan hallituksen esityksen (HE 262/2020 vp – EV 51/2021 vp) 8 § koskee tietojen luovuttamista salassapitosäännösten estämättä muille viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille. Pykälän 4 kohta koskee tietojen luovuttamista Verohallinnolle.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että nyt puheena olevaa säännöstä voitaisiin täsmentää siten, että se koskisi vain Verohallinnolle luovutettavia tietoja. Säännöstä voitaisiin täsmentää vastaavaksi kuin ruokahallinnon tietovarantoa koskevassa säännösehdotuksessa mainitsemalla asianomaisen lain nimi ja pykälä, jossa Verohallinnon tehtävistä säädetään. Säännös voisi näin ollen kuulua esimerkiksi seuraavasti:

33 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä valvontaviranomainen saa luovuttaa tässä laissa säädettyä tehtävää suoritettaessa saatuja välttämättömiä tietoja yksityisen ja yhteisön liikesalaisuudesta ja taloudellisesta asemasta sekä yksityisen henkilökohtaisista oloista:

2) toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle, valtuutetulle tarkastajalle ja Verohallinnolle niiden laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi Verohallinnosta annetun lain (503/2010) 2 §:ssä säädettyjä tehtäviä varten; sekä

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen (46 a §)

Oikeusministeriö on todennut lausunnossaan, että esityksen 46 a §:ssä säädettäisiin rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta. Ehdotettu sääntely tarkoittaa poikkeamista PL 12 §:n 2 momentin julkisuusperiaatteesta. Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan julkisuutta voidaan rajoittaa vain välttämättömien syiden vuoksi ja lailla. Asiaa ei ole arvioitu luonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa, vaikka kyseessä olisi uusi poikkeus julkisuusperiaatteesta.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että vaikka asiaa ei ole varsinaisesti käsitelty säätämisyjärjestysperusteluissa, itse pykälää on perusteltu varsin laajasti säännöskohtaisissa perusteluissa. Ministeriö katsoo, että kyseessä ei ole myöskään varsinaisesti uudesta poikkeuksesta julkisuusperiaatteen, sillä esimerkiksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla eduskunta on hyväksynyt rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisen kasvinterveyslaissa (1110/2019), eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa (1277/2019) ja aivan hiljattain eläintautilaissa (76/2021), rehulaissa (1263/2020) ja elintarvikelaissa (297/2021). Näistä eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annettu laki on ollut perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä (PeVL 9/2019 vp). Valiokunnan kuulemat asiantuntijat eivät puuttuneet ehdotettuun henkilöllisyyden suojaamista koskevaan sääntelyyn. Lisäksi ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta säädetään muun muassa tietosuolaissa (1050/2018), joka niin ikään kävi läpi perustuslakivaliokunnan käsittelyn.

Maantieajoneuvojen paikannusjärjestelmä

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on ehdottanut kirjattavaksi lain 41 §:ään, että eläinkuljetusasetuksen mukaista paikannusjärjestelmää ei edellytetä Suomen rajojen sisällä tehtävissä yli 8 tuntia kestävässä kuljetuksissa. Samoin tulisi kirjata, että paikannusjärjestelmää ei edellytetä yli 8 tunnin kuljetusvälineen hyväksymisessä, jos sitä käytetään vain Suomen rajojen sisällä tapahtuviin kuljetuksiin. Koska näiltä kuljetuksilta ei edellytetä reittisuunnitelman enakkohyväksyntää, ei paikannusjärjestelmän vaatiminen ole perusteltua.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että eläinkuljetusasetus on sellaisenaan sovellettavaa lainsäädäntöä, josta lähtökohtaisesti voidaan poiketa kansallisesti vain silloin, kun asetukseen sisältyy tätä tarkoittava säännös. Eläinkuljetusasetuksen 1 artiklan 3 kohdan mukaan asetus ei estä soveltamasta tiukempia kansallisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on eläinten hyvinvoinnin parantaminen pelkästään yhden jäsenvaltion alueella tapahtuvien kuljetusten aikana tai jäsenvaltiosta lähtevien merikuljetusten aikana. Asetuksen 30 artiklan 8 kohdan mukaan siihen asti, kun on annettu niitä lajeja koskevia yksityiskohtaisia säännöksiä, joita ei nimenomaisesti mainita liitteissä, jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön tai pitää voimassa kansallisia lisäsääntöjä, joita sovelletaan tällaisten lajien kuljetukseen.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että paikannusjärjestelmästä säädetään eläinkuljetusasetuksen liitteen I VI luvun 4 kohdassa, eikä siitä voida säätää edellä todettujen artiklojen nojalla tai muutoinkaan poikkeavasti kansallisessa lainsäädännössä.

Porojen tai turkiseläinten kuljetuksen kieltäminen

Animalia ry:n lausunnon mukaan tulisi selvittää sitä, voitaisiinko turkiseläinten ja poron kuljetus kieltää EU:n ulkopuolisiin maihin. **Saamelaiskäräjien lausunnon mukaan** porojen vieminen ulkomaille esimerkiksi matkailukäyttöön tai lemmikkieläimeksi tulisi kieltää kokonaan. **Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liiton** lausunnossa on esitetty liiton näkemyksenä, että turkiseläimiä ei vietäisi lainkaan kolmansiin maihin eläinsuojelullisista syistä. **Paliskuntain yhdistyksen** lausunnossa ei eläinsuojelullisista syistä suositella lainkaan porojen viemistä lajille epäsuotuisiin oloihin poronhoitoalueen ulkopuolelle tai ulkomaille. Porojen kuljettaminen ulkomaille lemmikiksi tai esimerkiksi matkailutarkoitukseen tulisi lausunnon mukaan kieltää kokonaan. **Suomen Eläinlääkäriliiton** lausunnossa on todettu, että yleisellä tasolla Eläinlääkäriliitto katsoo, että elävien porojen vientiä poronhoitoalueen ulkopuolelle ei tulisi pääsääntöisesti hyväksyä lainkaan Suomessa.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että eläinten vienti Suomesta ei ole luvanvaraista toimintaa eikä siihen sisälly tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Vienti on säädösten mukaista, kun se täyttää eläintautilain ja eläinkuljetusasetuksen sekä vientitodistuksen ehdot.

Kansainvälisen kaupan säännöt (WTO sopimus) eivät mahdollista viennin kieltämistä ilman riittävää perustetta. Viennin kieltäminen kuljetuslainsäädännön nojalla voisi olla eläinten hyvinvoinnin vakava vaarantuminen kuljetuksen aikana, mutta esimerkiksi Suomesta Kiinaan suuntautuvien turkiseläinten kuljetusten tarkastuksissa ei ole ilmennyt eläinten hyvinvointiin liittyviä puutteita, jotka olisivat estäneet kuljetukset. Myöskään kuljetuksenaikaisia hyvinvointiongelmia ei ole voitu todentaa. Jos eduskunta hyväksyy nyt ehdotetun sääntelyn, joka koskee porojen ja turkiseläinten pitkissä kuljetuksissa edellytettyä reittisuunnitelmaa, eläinten hyvinvoinnista kuljetuksen aikana ja siihen liittyvistä mahdollisista ongelmista saadaan jatkossa nykyistä enemmän tietoa.

Osastopäällikkö

Minna-Mari Kaila

Lainsäädäntöneuvos

Erkki Arnkil